

NARODNI GOSPODAR

GLASILO ZADRUŽNE ZVEZE V LJUBLJANI.

Člani „Zadružne zveze“ dobivajo list brezplačno. — Cena listu za nečlane po štiri krome na leto, za pol leta dve kroni, za četrť leta eno krono; za člane zvezinih zadrug po tri krome na leto. — Posamezne številke 20 vin.

:: Telefon štev. 216. ::

C. kr. poštne hran. št. 64.846
Kr. ogrsko „ „ „ 15.649

Izhaja 10. in 25. vsakega meseca. — Sklep urejevanja 5. in 20. vsakega meseca. — Rokopisi se ne vračajo. — Cena inseratov po 30 vinarjev od enostopne petit-vrste, za večkratno inseracijo po dogovoru.

Vsebina: Strah pred vojno in vpliv na kreditne razmere. Kmetijske zimske šole v Švici in Avstriji. Vojaška uprava naj kupuje vojaške potrebščine kar največ mogoče naravnost od poljedelcev. Perutninar. Obiranje in hranjenje sadja. Zastrupljenje živine z umetnim gnojili na paši. Vestnik Zadružne Zveze. Zadružni pregled. Gospodarske drobtine. Občni zbori. Bilance.

Strah pred vojno in vpliv na kreditne razmere.

Strah ima velike oči. Sedaj se boji večina tistih, ki kaj imajo. — Pregovor: Srečni tisti, ki kaj imajo, je danes postavljen na glavo, ker na obrazu vsakega takega čitamo skrbi polno vprašanje: Kako bo?

Časopisi z debelimi črkami naznanjajo vsak nov strel in se kar skušajo, kateri bo prinesel najnovejše vesti; kajti priložnost, kakor je sedaj, ne pride več tako kmalu. Niti uradni listi ne oklevajo opozarjati z rdečimi črkami na svoje lastne novice z bojišča. — Vsa sredstva so dobra, da se vzbudi pozornost čitateljstva. Lastni poročevalci se pošiljajo na bojišče.

Občinstvo urno kupuje vsako novo številko ali morda celo posebne izdaje. V listih sicer ni ničesar, kar bi vtemeljevalo neposredno nevarnost, toda ta naglica, te debele črke, te ognjevite barve, vse to spravi mirnega občana iz ravnovesja.

Dobite obisk za obiskom. Boječe se vam stavi najprej vprašanje: Ali ne bo nastal državni polom?

Na vprašanje, kaj si misli dobri državljani pod državnim polomom, vam ostane odgovor

na dolgu. K večjemu, če vam omeni zadnji državni polom, ki je o njem negotovo nekaj čital ali slišal o njem nekaj zvoniti.

Po daljšem razgovoru se prepričate, da vaš sodržavljan niti malo ni informiran o današnjem državnem denarnem in kreditnem ustroju. — Če bi se zavedali: država, to sem jaz in mi vsi soobčani skupaj, bi vedel, da ima državni dolg, izražen v rentah, svojo lastno podlago v davčni sili ljudstva. Okoliščina, da so se javni činitelji premalo brigali za to, da bi poučili ljudstvo o njegovih davčnih dolžnostih in mu jih napravili na ta način znanejša, se maščuje na drugi strani s tem, da ljudstvo nima zaupanja v rento.

Drugi ne zaupajo niti nalaganju denarja v denarnih zavodih. Bati se je, pravijo, da država ne „konfiscira“ denarja za svoj vojni zaklad. — Prazen strah! Država potrebuje zlato; tega bi pa v blagajnah denarnih zavodov malo našla, če bi tudi hotela konfiscirati.

Takega denarnega zavoda ni, pri katerem bi ležale prejete vloge v predalih njegove blagajne, ker mora plačevati obresti od njih, te obresti pa mora dobiti drugod. Zato se morajo vloge obrniti v prosep trgovine in

obrti. V denarnih zavodih leže le menice, denarni papirji trgovcev in obrtnikov, ki uživajo kredit in male vsote v gotovini.

Gotovine si pridrže denarni zavodi samo toliko, kolikor jo potrebujejo za najbližjo vsakdanjo porabo.

Če bi morali denarni zavodi vloge vrniti, bi morali dobiti denar od hipotekarnih ali drugih dolžnikov in bi zelo oškodovali vlagatelje same, katerih večina rabi kredit tega ali onega, če ravno morda drugega zavoda.

„Konfiskacija“ od strani države bi bila nesmiselna in protipostavna, zasebna lastnina je tudi po mednarodnem pravu nedotakljiva in ravno država mora v tem oziru dajati dober vzgled. Zato je tudi država proglasila po finančnem ministru o času srbsko-avstrijskega spora, da je strah, da bo država segla po imovini hranilnic, popolnoma prazen.

Vzgled nam daje ustavna Turčija. Državne blagajne so popolnoma izčrpane in denarja zelo potrebuje, vendar se ne dotakne niti najmanj samostojnosti denarnih zavodov, ampak išče posojil v Nemčiji in Ameriki.

Naše finančne razmere so ugodnejše, tako da nismo niti navezani samo na pomoč tujine. Domači denarni zavodi so zmožni v slučaju skrajne nujne potrebe preskrbeti velike vsote za javen kredit (za državo in dežele).

Bojazen pred državnim polomom je torej popolnoma neutemeljena.

Dandanes nimamo državnih papirjev brez pokritja v gotovini ali kake druge varnosti, o katerih bi se vedelo, da se ne bo dobilo zanje toliko zlatega denarja, kot ga obetajo.

Bankovci avstrijske banke imajo pokritje v zlatu, vrednostnih papirjih ali terjatvah avstrijsko-ogrsko banke. Izključeno je torej, da bi se njihova vrednost zmanjšala. Ni razloga, da bi kdo zahteval zlato ali srebro mesto bankovcev. To bi bilo zelo škodljivo, ker bi se na ta način manjšal zaklad zlata avstrijsko-ogrsko banke in tako krčila višina, do katere sme izdajati bankovce.

Avstrijsko-ogrsko banka ni dolžna za bankovce plačevati zlata, tem manj je mogoče zahtevati plačevanje v zlatu pri drugih denarnih zavodih.

Za naše razmere so gotove sledeče posledice balkanske vojne:

Zmanjšal se bo skrajna izvoz v te dežele, — ki je tako ugodno razvit — zato pa se obeta tem večja razširjenost v bodočnosti.

Razven tega bo povzročil v Srbiji, Bolgariji, Črni Gori in Turčiji sklenjeni moratorij (določba, da so vsi dolgovi 3 mesece pozneje zapadli, kot je bilo prvotno določeno) težave, ker bodo kupci v teh državah našim dobaviteljem pozneje plačevali in bo kapital obtičal dalj časa v prometu in se ne bo mogel rabiti plodonosno drugod. — Toda obresti so zagotovljene, ker teko kljub moratoriju dalje kakor v navadnih rednih razmerah.

Iz navedenega je jasno, da ni niti najmanjšega vzroka za strah ali celo za neprevidna dejanja, ki gotovo ne pospešujejoboljšanja tesnih razmer in ojačenja denarnega gospodarstva.

Tudi je umljivo, da v splošno izobraženih krajih ni nikakih pojavov strahu in nemira, ampak samo tam, kjer ljudstvo gospodarsko še ni dovolj napredovalo, nastaja bojazen, kakor se je primerilo ravno v Galiciji, kjer je moralo namestništvo miriti ljudi z uradnimi izjavami.

Naše občinstvo stori najboljše, ako ohrani mirno kri in se ne da begati z raznimi govoricami.

Po: „Herold češkoslovenského peněžnictví“.

Kmetijske zimske šole v Švici in Avstriji.

Draginja, ki je nastala zadnja leta po vseh kulturnih deželah, je pokazala, kako potrebno je, da se poljedelska produkcija v vedno večji meri dviga. V vseh političnih in gospodarskih korporacijah se to vprašanje z zelo različnih stališč in tem pogosteje in strastneje

razmotriva, ker je draginja deželnih pridelkov za široke mase vživajočega, to se pravi ne poljedelskega občinstva najbolj očitna, čeravno je pri obrtnih produktih, pri stanarini in drugih potrebščinah še večja. V deželah, ki so še pred kratkim v precejšnji meri izvažale deželne pridelke, pa vsled slabih letin, kug in drugih nezgod in vsled zvišanja lastne porabe komaj še toliko pridelajo, kot se potrebuje. Tudi v deželah, ki svojega poljedelstva niso mogle ali hotele varovati in so vsled tega navezane na izdelke tujine in sedaj vsled zvišanja cen na svetovnem trgu ravno tako trpe, se poskuša že dozdaj znana sredstva za pospeševanje produkcije okrepiti in nastopiti še nova pota v dosego istega cilja. Razen varstvenih carin, ki naj varujejo v enaki meri tesno sklenjene, eno na drugo navezane gospodarske panoge in obrate posameznih vrst in velikosti, imamo celo vrsto agrarnopolitičnih ustanov, ki skušajo zboljšati in pomnožiti produkcijo in olajšati prodajo in ki so se v zadnjem času posebno intenzivno razvile in izpopolnile. Ustanove kot pospeševanje govedoreje in reje drobnice s premovanjem, podpiranje živinorejskih zadrug, zavarovanje, skrb za travnike, melioracije, združništvo, kmetijski kredit in druge so pred vsem namenjene za male in srednje posestnike. To je tudi samo ob sebi umevno, ker so veleposestniki denarno močnejši in si lažje dobe sredstev za zboljšanje produkcije in olajšanje prodaje kot navadno gospodarsko in tehnično slabejši mali posestniki. Za slednje je izdatna in krepka pomoč tem nujnejša, ker sloni večina poljedelske produkcije na njihovih ramah.

V zadnjem času se je našemu poljedelstvu pogosto očitalo, da kljub varstvenim carinam in drugim postavodajnim in denarnim agrarnopolitičnim ustanovam ni znalo primerno dvigniti produkcije. Če ravno so ta očitanja mnogokrat pretirana in neresnična, se vendar ne da tajiti, da številna stremjenja in znatne, zato porabljene svote mnogokrat niso imele pričakovanih uspehov. Neglede na to, da se druge

dežele v posameznih gospodarskih panogah relativno in absolutno krepkeje razvijajo, se pa vidi, da so poleg krajev, kjer je produkcija že na visoki stopnji, drugi kraji v enakimi gospodarskimi pogoji še zelo zaostali. Prvi so po zaslugi posameznih dalekovidnih mož s časom napovedovali, kreditne, dobavilne in prodajne zadruge, zavarovalne družbe se lepo razvijajo, živinorejske razstave se vrše, zanimanje za nakup izbrane plemenske živine in čistih semen je veliko, prirejajo se shodi s predavanji in poukom in ljudje jih pridno obiskujejo. Je pa še premnogo krajev, kjer ni tako. V krajih, ki so kot nalašč ustvarjeni za živinorejo, obstojajo komaj bikorejske zadruge, kaj še le zadruge za plemensko živino, pašniki in planine so zanemarjene in komaj polovico toliko živine se redi, kot bi se je lahko, če bi se zemlja zboljšala in primerno obdelovala, o živahnem združništvu ni sledu in tisoči delajo in gospodarijo še zmerom kot njihovi očetje in dedje, ne da bi izrabili napredek zadnjega časa in vpoštevali drugačne zahteve nove dobe.

Da bodo naprave za pospeševanje produkcije imele povsod popolen uspeh, je nujno potreba, da postanejo kmetje voljni in zmožni, ponujano pomoč razumeti in izrabiti. Starejši poljedelec je, kakor skušnja uči, za pouk in dalekosežnejše novotarije težje vsprejemljiv, nezaupljiv, treba je mnogo časa in denarja, da se pridobi za napredek, za drugačno gospodarstvo in prodajo. Pozornost je treba najbolj obračati nato, da se pridobi mladina. Pravi pouk mladine nudi tudi neprecenljivo prednost, da se s tem dela proti begu s kmetov z dežele. Če se mladini pokaže, da pravilnejši obrat zagotavlja boljše dohodke, jo bo manj vleklo v mesto in to vpliva tudi na posle in delavce, ki jim zboljšano gospodarstvo zagotavlja boljše plače. Zato se ni čuditi, da je izseljevanje s kmetov močnejše v zaostalih krajih kakor v bolj razvitih in naprednih.

Zato se je v zadnjem času obrnila pozornost bolj na kmetijski pouk. Pred dvajsetimi

leti je bil tak pouk urejen samo za tiste, ki so bili določeni za gospodarstvo na večjih posestvih. Pravi pouk manjših posestnikov se je začel šele z ustanavljanjem zimskih šol. Ker se vrši pouk na teh šolah samo po zimi skozi dve leti, je mogoče, da ostanejo kmečki sinovi v času dela na polju doma, šola ni tako draga, vendar jim nudi potrebno teoretično izobrazbo, ki se potem izpopolni s prakso v očetovi hiši. Izšolani učitelji tu več dosežejo kot v nadaljevalnih šolah — ki se ne smejo zamenjavati s splošnimi nadaljevalnimi šolami na kmetih. Tudi potovalni učitelji, pa naj bodo še tako dobri, teh zimskih šol ne morejo nadomestiti; le-ti morejo doseči prave uspehe le, če imajo poslušalci potrebno predznanje; potovalni učitelj je torej le zato, da nadaljuje pravi pouk. Naj se samo kratko dotaknem, da je nujen predpogoj za uspeh v zimskih šolah, kakor sploh za ves napredek v kmetijstvu, dobra ljudska šola, pa ne taka, ki se v njej nauče učenci raznovrstne nepotrebne navlake, in ki jim, kakor se lahko zgodi, vcepi željo, zapustiti kmete in preseliti se v mesto, ampak šola, ki jim vzbudi ljubezen do zemlje in jo ohrani. Kjer pa 14 letni deček zapusti šolo, ne da bi znal pravilno brati in pisati, bo ostal celo življenje za še tako potrebna in koristna zboljšanja gluhi in slepi, ker jih bo le težko razumel in izvršil.

Po vseh deželah se opaža živahno gibanje za razširjenje nižjega poljedelskega pouka. Veliko število poljedelskih šol v Nemčiji je znano. V Franciji, kjer dozdej nižji poljedelski pouk ni bil vzoren in je, če prav razviti potovalni pouk le slabo nadomestilo, se pripravlja reforma, ki bo v najkrajšem času izdelana in ki se bo ozirala zlasti na zimske šole, katerih je dozdej v Franciji še malo. Na Angleškem je zavoljo drugačnih razmer razvoj drugačen. Produkcija je v večini v rokah farmerjev, mi bi jih imenovali velike najemnike. Vendar je tudi nekaj malih posestnikov, katerih število se bo po novi deželni reformi še pomnožilo. 22 obstoječih, večinoma od samoupravnih korporacij ustanovljenih ali od drugih učnih zavodov naprav-

ljenih poljedelskih šol, dobiva od poljedelskega urada podporo, ki je bila še pred dvema leti zvišana od K 283.000 na K 480.000. Pred kratkim je bilo sklenjeno, naj se v naslednjih štirih letih porabi za poljedelske šole in preizkuševališča vsota K 7,800.000 in da naj se glavna pozornost obrača na razvoj nižjega pouka in na dosedaj nezadostno vzgojo učnih moči za nižje šole.

Poljedelski pouk je, kot znano, na zelo visoki stopnji v Švici. Švica je v veliki meri dežela malega posestva, kajti od 252.496 kmečkih posestev v Švici jih meri samo 2664 nad 70 ha (med temi jih je nad 1200 v lasti kantonov ali korporacij). Glavno skrb se je torej moralo obračati pouku kmečkega stanu. Znamenito je dejstvo, ki priča, kako so vsi krogi prešinjani o potrebi razširjenja poljedelskega pouka, dejstvo namreč, da je bila zakonska predloga, ki naj bi dala podlago in izdatnejša sredstva za organizacijo vsega poljedelskega pouka, v kantonskem svetu v kantonu Bern, ki je za poljedelstvo najbolj važen, enoglasno in pri ljudskem glasovanju z veliko večino sprejeta, četudi bo povzročila mnogo stroškov. Manjšina, ki je glasovala proti, tudi ni bila proti predlogi sploh, ampak je imela samo posebne želje, ki v predlogi niso bile izražene.

Za visokošolski pouk obstoja poljedelski oddelek na tehnični visoki šoli v Zürichu, kjer študira tudi mnogo tujcev in kjer se vzgojajo izvrstne učne moči za druge zavode. Za mlekarstvo, vinarstvo, sadjarstvo, vrtnarstvo so posebne šole, med katerimi sta mlekarska šola v Rütli in sadjarska in vinarska šola v Wädenswilu v tujini najbolj znani; skoraj na vseh zavodih so posebni kurzi in za potovalni pouk skrbe kantoni in mnogotera društva; prispevek države kantonom za potovalne kurze in predavanja za sirarstvo, kletarstvo nadzorstvo planin i. t. d. znaša v zadnjih letih K 38.000. Primeroma najmanj je razvit gospodinjski pouk po deželi, dočim je po mestih dobro organiziran. Dozdej se je smatrala skrb za poljedelski

pouk za moško mladino za važnejšo in nujnejšo kot za žensko, vendar so se v zadnjih letih ustanovile nekatere naprave, ki omogočajo ženam in dekletom teoretično in praktično izobrazbo v kmetijstvu, n. pr. gospodinjska šola v Niederlenzu, predvsem za vrtnarske in gospodinjske tečaje za kmečka dekleta.

Kot srednje šole obstoje štiri teoretično-praktične poljedelske šole, dve nemški in dve francoski. V zadnjih šestih se je število učencev pomnožilo samo na nemških dveh, sploh romanski del dežele, kar se tiče pouka, ne napreduje tako kot nemški. Italijanski kanton Tessin dozdej sploh še nima nobene poljedelske šole, ampak samo potovalni pouk. Različni razvoj v tem oziru ima tudi drugod posledice, zlasti v združništvu. Nakupovalne in prodajne zadruge v nemški Švici, ki so se zlasti za nakup gospodarskih potrebščin in za prodajo mleka združile v mogočne zveze, igrajo veliko vlogo, dočim je združništvo v romanskem delu le slabo, v nekaterih panogah in krajih še skoraj nič razvito.

Ker se je videlo, da obisk teoretično-praktičnih šol za sinove malih kmetov ni mogoč, boljša teoretična izobrazba pa je ravno za te zelo potrebna, so se začele pred dvajsetimi leti ustanovljati zimske šole, izmed katerih sta prvi še obstoječi v Luzernu in Lausanni. Posebne zasluge v tej smeri si je pridobil iz Nemčije v Zürich poklicani profesor Kraemer. Dočim so bile v francoskem delu dežele in tudi v nemškem nekatere zimske šole ustanovljene neodvisno od poljedelskih šol, so izšle nekatere zelo izvrstne iz teh in so še vedno z njimi v zvezi.

V letu 1897 je bilo 7 zimskih šol z okrog 300 učenci. Odsedaj je šel razvoj nepretrgoma dalje. V letu 1910/11 jih je bilo 16 z 954 učenci. V zadnjih šestih letih je narasel obisk za 318 učencev ali 50 %, na poljedelskih pa samo za 20 %. Prava slika o obilnem obisku se dobi, če se primerja število učencev s številom kmečkih posestev. Odšteti se pa morajo posestva z zemljišči pod 3 ha, ker je tu

poljedelstvo le stranski posel. Povprečno pride na vsakih 1000 posestev 7 učencev, v kantonih z najboljšimi razmerami celo približno 12. Vpoštevati se mora, da more poslati vsako posestvo v najboljšem slučaju približno vsakih 25 let enega učenca v zimsko šolo, dalje se mora vpoštevati obisk poljedelskih šol in posebnih šol za posamezne panoge, v katerih se število učencev radi različne dolgosti težko določi. Gotovo so razmere v Švici boljše kot v Avstriji, zlasti v alpskih deželah.

Iz letnih poročil teh šol se razvidi tudi zanimivo dejstvo, da so one občine najbolj gospodarsko napredne, od koder je največ učencev in posestva prinašajo tam največji čisti dobiček.

Če opazujemo razvoj in zlasti obisk zimskih šol v Avstriji, vidimo, da je njih potreba in korist splošno priznana, da je pa njih število in obisk v posameznih kronovinah zelo različen. Četudi se višina poljedelske izobrazbe in nižjega pouka ne da soditi samo po številu zimskih šol in njih obisku, vendar so tozadevni podatki približno pravo merilo.

Primerjava avstrijskih dežel s Švico je težka, ker je zemlja drugače razdeljena in ni število posestev pod 3 ha nikjer razvidno, ampak samo število posestev z nad 2 ha in pod 5 ha.

V sudetskih deželah je obisk na zimskih šolah ugoden in prekaša na Moravskem celo najvišje število v najboljšem švicarskem kantonu. Najbolj zanimiva je primerjava alpskih dežel s Švico, ker so tu razmere najbolj podobne. Samo Koroška je primeroma na isti stopnji kot Švica, drugod je komaj tretjina toliko učencev po zimskih šolah kot v Švici.

Četudi se strokovna izobrazba kmečkega stanu ne sme meriti samo po zimskih šolah, ker se kmetje tudi drugače lahko strokovno izobražujejo, vendar bi bilo po priznanih uspehih teh šol želeti, da bi se njih število v Avstriji hitreje množilo.

Vojaška uprava naj kupuje vojaške potrebščine kar največ mogoče naravnost od poljedelcev.

Dne 9. oktobra je imel pododsek vojnega odseka za vojne dobave sejo, pri kateri je imel češki delegat Sedlák važen govor, katerega prvi del bo gotovo tudi čitatelje Nar. Gospodarja zanimal; zato ga priobčujemo:

„Povdarjam z zadovoljstvom, da dobave od poljedelcev samih lepo napredujejo že več let sem. Nasproti, čeprav le sem in tja se pojavljajočim trditvam, da so dobave od poljedelcev dražje kot od prekupcev, si dovljujem opozoriti na statistične podatke c. kr. poljedelskega ministrstva o dobavah od poljedelcev, ki dokazujejo, da sistem direktnih naročil in zagotovil živeža in potrebščin za vojake ni dražji. Rajše se vidi nasprotno, če se tudi ne gleda na povprečno brez dvoma boljšo kakovost blaga.

Tudi ne maram govoriti na dolgo in široko o važnosti vojne preskrbe; mesto tega naj mi bo dovoljeno vriniti tu kratko dogodbo iz zgodovine. Kot slušatelj na praški univerzi sem videl na državni pekariji napisan obupni klic Francozov v času avstrijske nasledstvene vojne, ki se glasi: „Umetnost zmage je zgubljena brez umetnosti preskrbe.“

Francozi pod maršalom Belle-Isle so sicer Prago vzeli, toda Avstrijci so jih obkolili, živeža jim je zelo manjkalo, ker jim je bil zaprt vsak dovoz, nazadnje so morali dne 16. decembra 1742 Prago zapustiti in so bežali pred poveljnikom Avstrijcev Kristijanom Lobkovicem iz Prage v Eger v mrazu, snegu in lakoti, skoro v enako obupnem položaju, kot so 70 let pozneje, l. 1812. Francozi pod Napoleonom zapustili Moskvo in Rusijo.

To se je zgodilo pred sto leti, v času primeroma maloštevilne vojske. Kako neizmerna nesreča bi morala nastati sedaj, ko štejejo vojske na milijone, če bi preskrba odrekla!

Zato je potrebno, postaviti vojaško preskrbo že v času miru na kar najširšo podlago

in jo zlasti nasloniti na dobavilno moč poljedelcev, da bodo v času resne sile vajeni in izšolani.

Sedaj je to tem bolj umestno, ker so v poljedelstvu nastale organizacije, ki ne priskrbe lahko samo potrebnega blaga, ampak so tudi večše v poslovanju in zmožne; to so združne organizacije na temelju samopomoči, zlasti združna skladišča, ki jih je v Avstriji že nad 80, vse s strojnimi napravami, ki omogočijo hitro predelovanje.

V začetku so seveda vojne dobave povzročile poljedelskim organizacijam precejšnje žrtve; najprej je bilo treba posamezne poljedelce pri združnih organizacijah poučiti o dobavilnih predpisih, izšolati jih v prodajalnih razmerah in odstraniti mnogo drugih težkoč z ozirom na poznanje cen, pravo razsodnost v tržnih razmerah v večjem okolišu in hitro in dobro presojo letine in njeno uporabo pri določanju cen, kajti v začetku so se morale takoj pri ponudbi navesti cene in sicer za celo leto naprej.

Vse te težave sem imel priliko spoznavati kot predsednik in ravnatelj „Ustřední jednote českých hospodářských společenstev“, osrednje zveze českých gospodarskih zadrug.

Kot tak sem prišel v tem oziru osebno v dotiko s tu navzočim gospodom zastopnikom vojnega ministrstva v vprašanjih vojne uprave in moram resnici na ljubo hvaležno potrditi, da nam je v svoji prejšnji lastnosti kot šef korne intendature v Pragi v mnogoterih začetnih težavah in sitnostih pomagal. Zakaj to pripovedujem? Ne da bi se mu klanjal, ampak da povdarim, da kar je bilo mogoče v Pragi, mora biti mogoče tudi drugod.

Gospodje! V začetku sem kratko namignil o važnosti vojaške preskrbe za vojsko, povdaril, da se mora ista postaviti na kar najvišjo podlago producentov in pristaviti moram da so vojaške dobave tudi za poljedelce, posebno za tiste, ki ne prebivajo v neposredni bližini velikih središč, velike važnosti, ker

tvorijo podlago za prodajnozadružno vdejstvo-
vanje poljedelcev. Tu se krijejo obojestranski
interesi, kar je za enega potrebno, je za dru-
gega koristno; vojaštvo potrebuje živil, polje-
delec jih ima in jih rad proda. Poljedelec po-
trebuje trga za pridelano blago, vojaštvo jih
„rado“ vzame in samo želim, da naj bo sre-
čanje obeh vedno prijazno in plodonosno.

V interesu poljedelcev in vojne uprave
moramo torej gledati, da se dobava naravnost
od producentov kar najbolj razširi, izpolni in
poglobi, in če ravno je znano, da vojaštvo potre-
buje žita v celoti okoli 2·5 0/0 celega pridelka,
vendar ne podcenjujemo pomena tega trga.

Tu je na obeh straneh treba še mnogo
dela. Uspeh tega dela je odvisen pred vsem
še vedno od prijaznosti in pomoči vojne
uprave, če bo potrebno blago po možnosti
kupovala samo naravnost od poljedelcev in
po potrebi sama dala inicijativo in šla našim
organizacijam sama na roko. Samo pomislite
gospodje, kakega pomena je, da je poleg
državnih skladišč še nad 80 zadružnih skla-
dišč, ki bodo lahko v slučaju sile imela v
zalogi okrog 8000 vagonov žita! Ta skladišča
bi bilo treba v njih stremljenju za intenziv-
nejše sušenje žita kar najbolj podpirati, ker v
novejšem času hite ljudje, kot skušnja uči,
silno z mlatvijo in žito ni dovolj časa v ko-
zolicah, da bi se posušilo.

Seveda se morajo najprej dobavilni po-
goji tako preurediti, da se bodo poljedelcem
povsod in vselej, kjer in kadar bodo njihove
organizacije zato sposobne, dobave tudi v
resnici omogočile in olajšale“.

Perutninar.

Najbolj razširjena kokošjereja
je na Kitajskem. Sicer nimajo tam zavodov,
a s kokošjorejo se peča vsaka družina na de-
želi in v mestu. Z valjenjem se ne pečajo
vse družine, temveč le posamezniki izvale v
priprostih, umetnih valilnikih mnogo mladičev,

ki jih čez par dni že nesejo na prodaj. Cena
mladičev je silno nizka. Pišance prodajajo za še
enkrat višjo ceno nego je tržna cena jajec. Kako
po ceni so še bila pred malo leti jajca, poroča
konzulat iz Šanghaja. V mestih ležečih ob
morskih lukah je veljalo ducat jajec 9 do 11
vinarjev. Jajca sicer ne dosežejo one veli-
kosti kakor pri nas, le haugšan- in huaja-
kokoš neseta približno tako debela jajca kot
naše. Vsled nizke cene uživajo Kitajci mnogo
jajec. Po upeljavi novega denarja je cena
poskočila na 27 do 33 vinarjev za ducat, kar
je seveda še vedno nizko. Za izvoz Kitajci
niso skrbeli razen na Japonsko. Leta 1909
so poslali Kitajci prvo pošiljatev z 116 zaboji
v Ameriko iz Šanghaja.

Kupljene piščance kmalu spusti Kitajec
na prosto pašo. Zvečer dobe nekaj surovega
riža. Tu in tam dobe tudi nekaj kuhanega,
kar je na mizi ostalo družini. Reja je tedaj
priprosta. Vendar pa se dobe na trgu 3—3½ kg
težke kokoši. Plemena so tedaj tudi težka in
mesnata vmes, dasi je kitajska kokoš srednje
velikosti.

Vidni znaki za čistokrvne kokoši.

Kdor ima več kokoši ene in iste čisto-
krvne pasme, ne more drugače posameznih
spoznati, da jim da nožne obročke s številko.
Nerodno in zamudno pa je, če moramo žival
vselej vzeti v roko in iskati številke na ob-
ročku. Kontrola pa je neizogibna, ako odbi-
ramo in izboljšujemo pleme.

Jako primeren in že od daleč viden znak
je izumel A. Ph. Seidler v Krauschwitz, P.
Muskau (O. Lausitz) in jih prodaja kos po
12 vinarjev, ako jih kdo naroči najmanj
25 kosov.

Ta znak obstoji iz bele ploščice, ki je
narejena iz celuloida, na katerej so vidne črne
številke. Ploščice se drži zaponka, z katero jo
pritrdimo na levo perut na ta način, da pre-
bodemo kožico med gornjo in spodnjo perutno
koščico in zaponko zapremo. Bati se ni treba,
da bi igla prejedla kožico, pa tudi ploščice
ne izgubi žival, ker je pritisnjena k peruti.

Kdor ima v roki ta znak, ga tudi zna pritrčiti, kar je zelo enostavno.

Ta ploščica leži na vnani strani peruti in številka je vidna že od daleč. Perutninarji se izražajo jako pohvalno o njej.

Pitanje gosi na velika jetra.

Velika gosja jetra so bogatincu velika slaščica. Ko bi pa vedeli, da so taka nenaravna in abnormalna jetra bolna, gotovo bi jim ne šla v slast.

Velika jetra dosežemo s prisilnim pitanjem. To prisilno pitanje se vrši na ta način, da iz moke ali pretrganega žita stlačimo podolgaste emoke, ki jih tudi skuhamo, da so tečnejši in jih gosi hitreje prebavijo. Te emoke bašejo gosi v klun toliko časa, da je žival — v pravem pomenu besede — nabita. S prstom ji pomaknejo emok v požiralnik, z drugo roko pa z lahkim pritiskom na vrat zabranijo, da gos ne more jedi vreči nazaj. To mučenje živali se vrši po petkrat na dan — cele tri tedne.

Vsakokrat se jim vlije nekaj vode, potem pa se jim odtegne vsako prosto gibanje s tem, da jih zapro. Ako hočemo posebno debele in mastne gosi doseči, jim vzamemo vsako gibanje in jih zapremo v tako tesne in nizke kurnike, da se niti obrniti ne morejo. Pač grozno mučenje živali! Gospodje, ki so pri društvu za varstvo živali, nečejo menda tega videti, najbrže iz ljubezni do tolstih jeter.

Take množine nabasane in močne hrane gos ne more prebaviti, ker nima gibanja, ki je za prebavljanje neobhodno potrebno. Posledica tega je, da gos zboli. Vsled vednega in močnega pritiska na pluća, se pojavi najprej težko dihanje, potem pa nastopi bolešno motenje v prebavilih. Ker pa ponavljajo to basanje dan za dnem, rastejo tudi bolečine z vsakim dnevom. Vsled motenja v dihanju in prebavljanju in vsled bolečin, ki so s tem v zvezi, obole tudi jetra in prično otekati. Pa kaj za to, če žival trpi, saj postane tolsta in ima velika jetra! To jim je glavno. Ne

pomislijo pa, da čim večja so jetra, bolj so bolna in otekla. Žid pa dobi gosjo mast, njemu priljubljeno zabelo.

Ne ozirajoč se na mučenje živali, je pitanje z basanjem najneprimernejše, kar si jih moremo misliti. Največ nabasane hrane odpade neprebavljene. In to je proč vržen denar!

Da pa sploh cela žival, tako opitana, ni zdrava, nam je dokaz kri. Če opazujemo kri, kadar gos zakoljemo, se prepričamo, da je kri nenavadno bleda. Umevno. Slabo pripravljene in slabo prebavljene hranilni sokovi pokvarijo kri, ker je tvorjenje krvi naravnim potom onemogočeno. Zato lahko trdimo: z basanjem opitana gos ima bolno kri, vsled tega tudi bolno meso in bolna jetra. Dober tek!

Jetra imajo namreč nalogo, da odvajajo iz života vse snovi, ko so postale životu nepotrebne; one izločujejo iz života tudi vse druge tuje in razne bolezni povzročujoče snovi. Otekla in bolna jetra pa tej nalogi niso več kos; zato otekajo še bolj, ker se vedno bolj napolnujejo z raznimi nezdravimi snovmi.

Uživanje teh potvorjenih, z raznimi bolnimi snovmi prenapolnjenih jeter ne more biti človekovemu telesu zdravo. Preje ali pozneje se pokažejo zle posledice pri ljudeh, ki večkrat taka jetra uživajo.

Našemu ljudstvu pa taka jetra niso prav nič nevarna in škodljiva. Ono jih „rajše“ ne je in jih „odstopi“ boljše podkovanim ljudem, ki dobro plačajo.

Sirovo ali vskaljeno žito?

Žito ima precej škroba, ki je v sirovem stanju neprebavljiv. Ako pa žito vskalimo, postane tudi skrob prebavljiv. Pretvori se v sladkor in dekstrin, ko se pomeša z slino deloma v ustih, deloma v golšči in v želodcu. Vskaljen skrob se namreč razkroji v slini. Sladkor in dekstrin se dovaja v kri in skrob postane na ta način precej redilen. V sirovem žitu pa skrob ostane neprebaven in odpade kot tak z blatom. Tudi mi kuhamo in pečemo razne rastline, ki nam služijo v hrani, da izrabimo

skrob, ki sicer ostane neprebaven. Vsaka kuhana jed je bolj tečna, ker se bolje izrabi in ves skrob pride kot dekstrin in sladkor pretvorjen v život.

Ker se s kalenjem ali kuhanjem izrabijo vse snovi, je tudi krmljenje kokoši z takim žitom ceneje, ker zaležejo vse snovi.

Pšenice navadno ne kalimo, ker je deloma predraga, deloma pa boljša za pitanje nego za pospeševanje nesenja jajec. Zato je najboljši vskaljen oves. Oves pospešuje nesenje, ob enem pa vpliva oživljajoče na živali. Saj tudi konj postane živahen in vesel po ovsu.

Vskaljen oves ima tudi boljši aroma in ga kokoši rajše jedo. Ta aromatična snov je avenin. Zupan.

Obiranje in hranjenje sadja.

4. Ravnanje z obranim sadjem.

Kmet svoje pridelke proda najraje precej po žetvi. Prvič dobi takoj denar, drugič pa se mu pridelki ne osuše in ne izgube teže. Tudi sadje izgubi mnogo na teži in sicer do 20%. Vzrok temu je izhlapevanje vode, katero vsebuje sadje precejšnjo množino. To izhlapevanje pa je sadju le koristno, ker preveč vode v sadju škoduje njegovi trpežnosti. Ker pa vsled izgube vode sadje vene, zato imamo sredstvo, da preprečimo venenje, vendar pa vzamemo sadju nekaj vode, da ohranimo trpežnost.

To sredstvo imenujemo potenje sadja. Na prostem naložimo sadje 60 do 80 cm visoko na kup, bodisi na prostem ali v kakem pokritem prostoru, morda na skednju. V kupu se razvije nekaj toplote. Sadje postane rosno, kar pravimo, da se poti. Pri tem procesu sadje tudi pozoreva. Tako spoteno sadje ima zelo dober okus, ne vene in ostane napeto in lepo.

Potenje je koristno posebno tafelčkom, rejnetam in sploh vsemu poznemu sadju. Da se vrši to na prostem, ali v nezaprtem prostoru ima svoje vzroke. S prenašanjem sadja

v razne shrambe imamo mnogo opravila. Če pa sadje prodamo do sredi novembra, ko še ne zmrzuje, smo si prihranili precej dela. Ako so slučajno noči mrzle in se bojimo slane, pokrijemo sadje z odejo.

Drugi vzrok potenja na prostem je ta, da ohrani sadje na prostem veliko čistejši okus, kot ono v zaprtem prostoru. Tam se navzame raznega duha, ker zrak nikdar ni tako čist, kakor na prostem.

Na prostem je tudi hladneje nego v kletih in drugih shrambah; vsled tega je sadje možno dalj časa ohraniti.

O tem se lahko vsakdo prepriča. Vzemimo dva sada, enako zrela z istega drevesa. En sad spravimo na gorek kraj, drugega pa na hladnejši. Prvi bo hitro dozoreval in vsled tega izgubil na trpežnosti, drugi pa dozoreva prav počasi in ostane dolgo zdrav in lepo ohranjen.

Iz tega sledi, da ohranimo sadje trpežno toliko dalj časa, kolikor hladneja je shramba. Praktični sadjarji so določili temperaturo na 6 do 8 stopinj Celzija. Pri tej enakomerni toplini dozorevajo pozne jesenske in zimske hruške prav polagoma in mogoče jih je dolgo ohraniti. Pri višji toplini dozorevajo prav hitro in izgube trpežnost. Če jih pa hočemo ohraniti v takem stanju, kakor smo jih obrali, znižamo toplino pod 6 stopinj Celzija in hruške ostanejo neizpremenjene. Predno pa jih prodamo, jih denemo na gorkejši kraj, da se medé (dozore), kjer ostanejo osem dni, da dobe pravi in sočnati okus.

Jabolka ne potrebujejo take topline kakor hruške za razvoj finega okusa, ker ga dobe tudi na hladnejem prostoru. Za trpežnost jabolka je pa hladen prostor ravno tako velike važnosti.

Te izkušnje so sadjerejce pripravile do tega, da so zgradili posebne hladilnice za ohranjanje sadja. Taka vzorna hladilnica je v Merten pri Bonn-u. V tej hladilnici je možno vzdržavati enakomerno toplino prav blizu ledišča, to je nekoliko nad 0°. V tej shrambi

so ohranili zgodnje jesenske bruske do Božiča v enakem in dobrem okusu.

Take hladilnice so pa tudi velikega pomena za poletno sadje, ki nima drugače trpežnosti. Tam so trpežnost zvišali breskvam, marelicam, češnjam, češpljam; še celo rdeče jagode je bilo možno ohraniti precej časa.

Takih shramb pa pri nas seveda nimamo. Spoznavši opisane lastnosti sadja v razni temperaturi, pridemo sami do načina, kje in kako nam bo shranjevati sadje.

Za jesensko sadje si iščemo hladnih shramb na severu naših shramb, kamor nima solnčna toplota dostopa. Ker se podnevu toplina zraka navadno zviša, zapiramo shrambo, na večer pa odpremo okna, da spustimo čistega in hladnega zraka v shrambo.

Drugače je z zimskim sadjem. Po zimi se temperatura večkrat hitro in zelo menja. Poiskati nam je shrambo, kamor nima menjava temperature dostopa in kjer varujemo sadje vlažnosti. Vendar pa mora imeti shramba ventilacijo, da ima dostop svež zrak. Tak prepih je prepotraben, da odnaša slab in zaduhel zrak in razne škodljive bacile. V ventiliranih shrambah ostane sadje sveže, ne vene in se ne navzame težkega duha. Prepih odnaša tudi razvijajočo se vlago in ohrani shrambo kolikor toliko suho.

5. Zakaj vene sadje.

Velo sadje nima ne le grde vnanjosti, ampak nima tudi finega in sočnega okusa. Venenje je treba na vsak način preprečiti. To je pa le mogoče, ako poznamo vzroke venenja.

Vzroki so sledeči:

a) Sadne vrste. Vrste z raskovo kožo na sadu venejo prav hitro, med tem ko sad z gladko kožo vedno dalj časa ostane svež. Gamboveci, tafelčki ostanejo mnogo dalj časa sveži, kakor pa rejnete, ki zvenejo silno hitro. Vrste s kratkim reeljem imajo najtrše meso in vsebujejo najmanj vode, zato jih je mogoče

ohraniti najdalj časa zdrave in sveže. Spoznavanje vrst glede trpežnosti nas pa uči najbolj izkušnja, ki je in ostane najboljša učiteljica za življenje.

b) Prezgodnje obiranje. Vsako seme in vsak sad ima ob pričetku razvijanja mnogo vode, trde snovi se tvorijo le polagoma. Velika razlika je med mlado koruzo in med dozorelo. Prej vodeno zrno, potem pa popolnoma trdo. Tudi sadje ima isti proces. Čim prej trgamo sadje, več vode je v njem. Ker pa je v prezgodnje obranem sadju razmeroma precej vode, je tudi razmeroma mnogo izhlapi. Sad postaja prazen, koža pada skupaj, se zgrbanči in sad ovene. Ukus je slab, sad pa nima cene več.

c) Pregorke in presuhe shrambe. Toplota pospešuje hlapenje tekočin. Čim večja toplota, tem hitreje se vrši proces. Ako je pa shramba še zelo suha, se proces hlapenja vrši še mnogo hitreje, ker zelo suh zrak hlapove izvanredno hitro poteguje nase.

V takih pregorkih shrambah trpe posebno hruške-maslenke. Skušnja je pokazala sledeče. Maslenke z istega drevesa so shranili polovico v gorki, polovico v hladni shrambi. Prve so hitro rumenele in se medile. Zmehčane hruške pa vendar niso imele onega ukusa, ki ga pričakujemo od zrelih maslenk. Hruške v hladnih prostorih pa so obdržale šest tednov svežost in imele so prijeten aroma in izboren ukus.

Odjemalci postajajo vedno izbirčnejši. Prijeten ukus in aroma ne zahtevajo samo v vinu, čajnem maslu, hočejo ga imeti tudi v sadju. In s tem je treba računati.

Da se sadjereja izplača, je neobhodno potrebna tudi primerna in zdrava shramba, ki ima vse zgoraj omenjene pogoje. Kako slabo gre letos prva kupčija, ko vse sili takoj z sadjem na trg, je znano in žalostno za našega sadjerejca.

Zupan.

Zastrupljenje živine z umetnimi gnojili na paši.

V dnevnikih in pokrajinskih listih so v zadnjih letih izšla poročila, da se je vsled uporabe umetnih (mineralnih) gnojil zastrupila živina na paši in divjačina. Pred kratkim časom so prinesli štajerski in koroški listi, da so se zgodila taka zastrupljenja na Koroškem; pašniki so bili malo poprej pognojeni s tomasovo žlindro, kalijevo soljo in s čilskim solitrom. Vsakemu pametnemu človeku, ki pozna sestavo mineralnih gnojil, je takoj jasno, da mineralna gnojila kajnit (40 % kalijeve sol) in tomasova žlindra na noben način ne morejo povzročiti zastrupljenja živine na paši ali divjačine. Tomasova žlindra je fosforokislo apno, ki ne more povzročiti v živalskem telesu tako zlih posledic. Kajnit in 40 % kalijeve sol tudi ni strupena in moglo bi se kvečjemu zgoditi, da bi pri večjem zavžitju teh snovij živali dobile nenevarno drisko, kar je pa pri navadnem gnojenju (na oral 300 kg kajnita, 100 kg 40 % kalijeve soli) nemogoče. Umni kmetovalec, ki ima pašnike, pognoji s kajnitom (40 % kalijevo soljo) in tomasovo žlindro ob času, ko je popolnoma izključeno, da bi moglo živini na paši škodovati. V vseh strokovnih listih se priporoča ta mineralna gnojila skupno posipati v pozni jeseni ali v zgodnji pomladi, torej v času, ko živina že davno ne hodi na pašo ali pa se sploh še ni pričela pasti. Kdor ob tem času izvrši kalifosfatovo gnojitev s kajnitom in tomasovo žlindro, gotovo ne bo opazil nobene škode pri živini, ker se redilni snovi kalij in fosforova kislina že po prvem večjem dežju raztopita in se v zgornjih zemeljskih plasteh izgubita. Pri tej priliki bi še na eno stvar opozorili, ki jo naši kmetovalci veliko preveč zanemarjajo, da se namreč pri uporabi tomasove žlindre ali kakega drugega fosforokislega gnojila pognoji istodobno še s kajnitom (40 % kalijevo soljo) v zgoraj omenjenih množinah. Na ta način se šele doseže popolni uspeh.

Poročilo pravi o pojavih zastrupljenja, da je živina zbolela na pašniku, ki je bil malo poprej pognojen s tomasovo žlindro, kalijevo gnojilno snovjo in čilskim solitrom. Škodljive posledice so nastale brezdvomno samo vsled zavžitja čilskega solitra, ki se je poleg tomasove žlindre in kalijeve soli zajedno posul v množini 400 kg na hektar. Take množine čilskega solitra ne porabi sploh noben razumen poljedelec, ker 100 do 150 kg tega gnojila, spomladi potrešenega, popolnoma zadostuje. Jesensko gnojenje s čilskim solitrom in k temu še 400 kg na hektar, je že samo na sebi kmetijska napaka, ki je tem večja, če se kmalu po posipanju žene tja živino na pašo.

Znano je, da je čilski soliter v večjih množinah resnično strupen, vsled česar ravna vsak kmetovalec že z vrečami čilskega solitra previdno, da jih živina ne liže. Na drugi strani je vsakemu kmetovalcu, ki pravilno rabi čilski soliter znano, da to gnojilo v zvezi s kajnitom (40 % kalijevo soljo) in tomasovo žlindro zelo izvrstno deluje in stroške bogato poplača.

Mineralna gnojitev, posebno gnojitev s kalijevim fosfatom je v Avstriji, posebno v alpskih deželah še zelo zaostala. Nemčija in Švica, Holandija itd. so v tem oziru mnogo pred nami. Povzdiga naše živinoreje in pitane živine zavisi večinoma od dobre gojitve in gnojitve travnikov, njivam in pašnikom. Z gnojitvijo s samim hlevskim gnojem ne bomo povzdignili naših travnikov in pašnikov, marveč mi nujno potrebujemo umetnih gnojil kalija in tomasove žlindre. Da se pa ta pravilno rabijo, mora biti želja vsakega umnega gospodarja. Če so torej v resnici nastala zastrupljenja, tedaj niso temu kriva mineralna gnojila, nego njihova napačna uporaba.

Vestnik Zadružne zveze.

Izključenje članic. Načelstvo Za lružne zveze v Ljubljani je v svoji seji dne 28. oktobra t. l. izključilo iz članstva 4 zadruga in sicer 1 posojilnico, 1 stavbinsko zadrugo in 2 mlekarški zadrugi.

Dve sta se izključili zaradi nedelavnosti, 2 pa zaradi tega, ker se njih uprava ni hotela pokoriti Zvezinim odredbam, da se imajo odpraviti nedostatki, ki so jih našli in grajali revizorji.

Zadružni pregled.

Nove zadruge. Tekom meseca julija in avgusta tega leta so bile v zadružni register vpisane sledeče jugoslovanske zadruge:

Na Kranjskem:

- Kranj (dež. sod. Ljubljana), Tiskarna „Sava“ v Kranju, r. z. z o. z.
 Strohinj (dež. sod. Ljubljana), Kmetijsko društvo v Strohinju, r. z. z o. z.
 Borovnica (dež. sod. Ljubljana), Kmetijsko društvo v Borovnici, r. z. z o. z.
 Št. Rupert (okrož. sod. Rudolfovo), Kmetijsko društvo v Št. Rupertu, r. z. z o. z.
 Tunic (dež. sod. Ljubljana), Živinorejska zadruga v Tunicah, r. z. z o. z.

Na Koroškem:

- Kostanje (dež. sod. Celovec), Hranilnica in posojilnica v Kostanjah, r. z. z n. z.

Na Primorskem:

- Ilovik (okrož. sod. Rovinj), Ribarska zadruga, r. z. n. o. j.

V Dalmaciji:

- Kaštel Sućurac (okrož. sod. Split), Seoska blagajna za štednjo i zajmove, z. u. n. n. j.
 Komiža (okrož. sod. Split), Komiška Sloga, potrošno-obrtna zadruga, u. n. o. j.
 Svirče (okrož. sod. Split), Seoska blagajna za štednjo i zajmove, z. u. n. n. j.
 Golubić (okrož. sod. Šibenik), Srpska zemljoradnička zadruga u Golubiću, p. u. s. n. j.
 Razvadje (okrož. sod. Šibenik), Prominska pučka zadruga u. n. n. j. u Razvadju.
 Janjina (okrož. sod. Dubrovnik), Uljarska zadruga uknjižena na ograničeno jamčenje.
 Gornji Morinj (okrož. sod. Kotor), Srpska zemljoradnička zadruga u Morinju, p. u. s. n. j.
 Žuljana (okrož. sod. Dubrovnik), Uljarska zadruga u Žuljani, u. n. o. j.
 Krapanj (okrož. sod. Šibenik), Seljačka oskrbna zadruga u Krapanju, n. o. j.
 Zadar (dež. sod. Zadar), Pučko udruženje za unapredjenje seljačkog gospodarstva, z. r. s o. j.

Izbrisane iz zadružnega registra so bile tekom mesecev julij in avgust t. l. naslednje zadruge:

Dobračevo (dež. sod. Ljubljana), Mlekarska zadruga v Dobračevi, r. z. z o. z. vsled opusta kupčije po dokončani likvidaciji.

Duplje (dež. sod. Ljubljana), Mlekarska zadruga v Dupljah, r. z. z o. z. vsled dognane likvidacije in opusta obrata.

Planina pri Vipavi (dež. sod. Ljubljana), Kmečka gospodarska zadruga na Planini pri Vipavi, r. z. z o. z. vsled dognane likvidacije in opusta obrata.

Vrhpolje (dež. sod. Ljubljana), Vinorejska zadruga na Vrhpolju pri Vipavi r. z. z o. z. vsled opusta obrata in končane likvidacije.

Gorica (dež. sod. Gorica), Sadjarska zadruga za Goriško r. z. z o. z.

Skopo (dež. sod. Trst), Vinarsko društvo v Skopem, r. z. z o. p. vsled končane likvidacije.

Zgonik (dež. sod. Trst), Kmetijsko in konsumno društvo v Zgoniku, v. z. z o. p. vsled končane likvidacije.

Draga Bašćanska (okrož. sod. Rovinj), Gospodarsko trgovačko društvo u Dragi Bašćanskoj, r. z. s o. j.

Krapanj (okrož. sod. Šibenik), Potrošno-obrtna zadruga, u. n. o. j. usljed svojevoljnog raspusta i likvidacije.

Trpanj (okrož. sod. Dubrovnik), Ribarska zadruga, r. z. s o. j. usljed prestanka poslovanja.

Banj (dež. sod. Zadar), Ribarska zadruga u Banju, r. n. o. j. usljed prestanka poslovanja i dovršene likvidacije.

Zadrag za najem polja na Romunskem je bilo v letu 1903 osem. Najele so skupaj 4940 ha posestva. L. 1911 pa je bilo takih zadrug že 368, z 283.381 ha najetega zemljišča v vrednosti 9.230.807 frankov. Četrtna najetega zemljišča je državna last, 37% zasebna last in 36% last javnih zavodov. 15% najemnine dobi država, 34% zasebniki in 47% javni zavodi. Zadruge financira državna zveza, ki tudi vrši revizije.

Gospodarske drobtine.

Zvišana obrestna mera. Avstrijsko-ogrška banka je zvišala obrestno mero za pol odstotka. Za eskompiranje menic velja obrestna mera 5inpol odstotka, za posojila na državne rente in zastavna pisma avstro-ogrške banke 6 odstotkov in na druge vrednostne papirje 6inpol odstotka. Za slučaj, da bi se razmerje na Balkanu poslabšalo, se je bati, da ne bo ostalo samo pri tem zvišanju.

III. slovenski protialkoholni kongres je preložen s 17. novembra na 29. in 30. december. Vzrok je ta, ker sedaj vojska vso pozornost in zanimanje nase obrača. Tudi je odšel dr. Krajec, ki je imel na kongresu predavati, v Belgrad na pomoč. Do takrat je upanje, da se povrne in nam morda ve povedati kaj zanimivega iz Srbije, kjer je protialkoholno gibanje močno razvito. Kongres je tudi zato preložen na božične počitnice, da se ga bodo lažje udeležili tudi učitelji in katehetje, za katere bodo v ponedeljek 30. decembra posebna predavanja.

Kako je treba gnojiti pozni jesenski setvi?

Vsled vedno slabega vremena in mraza v letošnji jeseni se je tudi zakasnila setev rži in pšenice, posebno tam, kjer se je sejalo na krompirišče. Radi tega je velike važnosti, da se setve preskrbi z zadostno množino redilnih snovi, da se morejo kolikor mogoče hitro razviti v gorkem času, ki ga imajo na razpolago. To je potrebno zaradi tega, da morejo srečno prezimiti in spomladi uspešno nadaljevati rast. Kjer so okopavine dobro obrodile, je zgubila zemlja zelo mnogo redilnih snovi, posebno kalija in fosforove kisline. Te je treba nadomestiti z umetnimi gnojili, ki naj se nalahko podkopljejo ali plitvo podorjejo. To naj se zgodi v suhem in gorkem vremenu. Kot fosforovo gnojilo je na prvem mestu imenovati tomaževo žlindro in superfosfat. Tomaževa žlindra vsebuje 10 do 25 odstotkov fosforove kisline in 40 do 60 odstotkov apna. Tomaževa žlindra deluje počasi, toda njen uspeh se pozna delj časa. Radi tega je posebno priporočljivo z njo gnojiti travnikom, detelji in na peščenem svetu, ki mu manjka apna. Superfosfat učinkuje hitreje, radi tega je primerno z njim gnojiti rastlinam, ki malo časa rastejo in veliko redilnih snovi potrebujejo. Vspah vseh umetnih gnojil je pa odvisen v prvi vrsti od rastline, kajti vsaka rastlina ne potrebuje jednako množino umetnih gnojil. Jednstransko pomnoženje ene ali druge redilne snovi pa slabo vpliva na njih hranilno vrednost in popolno izrabljenje in torej tudi zvišanje pridelka. Pridelak se zviša šele tedaj, kadar ima rastlina v zadostni množini vseh redilnih snovi, ki jih potrebuje za svoj razvoj.

Primerno gnojenje z dušikom se pri obilnem gnojenju s kalijevo in fosforovo kislino ne sme opustiti. Ako je ugodno vreme, se pokaže uspeh v hitrem razvoju in ugodnem dozorenju. Najnavadnejše gnojilo te vrste je čilski soliter in v največjem času apneni dušik, katerega učinek je sličen onemu norgelskega solitra, to se pravi ni tako hiter

in očividni, je pa zato toliko enakomernejši in vstrajnejši.

Ako se vzamejo gnojila v pravem razmerju in ako vreme ne zadržuje rasti, se morejo razviti tudi še pozne ozimne in si do zime toliko odpo- moči, da ne zaostajajo mnogo za zgodnjimi. Treba omeniti, da pri nas mnogo kmetovalcev gnoji še vedno jednostransko s tomaževo žlindro ali superfosfatom in tako dovaja zemlji samo eno redilno snov, namreč fosforovo kislino. Kar se tiče umnega gnojenja, smo pri nas še daleč za Nemčijo, kajti tam dobro vedo kmetje, da se z enostranskim gnojenjem ne pride daleč in da se na ta način ne doseže najvišji donos.

Rastline potrebujejo razven fosforne kisline še kalija in dušika. Te redilne snovi dovajamo zemlji s kajnitom (ali 40 odstotno kalijevo soljo) in čilskim solitrom, ki se je pri nas pokazal kot najboljše in najcenejše gnojilo. Kalij ne deluje samo ugodno na zvišanje pridelka, nego tudi prepreči, da žito ne poleže in zboljšuje njegovo kakovost. Najhitreje in najuspešneje deluje dušikovo gnojilo v obliki čilskega solit a. Čilski soliter je v primeri s tomaževo žlindro in kalijevimi gnojili drag, pri tem ga je pa treba mnogo manj kakor drugih gnojil (80 do 100 kg na oral). Za dobo enostranskega gnojenje s fosforovo kislino, naj bi sledila doba popolnega gnojenja s fosforovo kislino, kalijem in dušikom.

Deset zapovedi za vživanje sadja. 1. Skrbi, da bo tvoja družina redno vsak dan uživala sadje. Sadje je zdrava jed. V sadju se nahajajoče redilne snovi so lahko sprejemljive in prebavljive, kar poveča njegovo vrednost. Razne hranilne soli in kisline, ki se nahajajo v sadju, pogosto manjkajo v drugih živilih. Zadostno uživanje sadja pospešuje prebavo.

2. Uživaj samo zadosti zrelo sadje. Njegov okus je prijeten in osvežujoč; sestavine zrelega sadja pa ugodno uplivajo na zdravje. Nasprotno je uživanje nezrelega sadja zdravju skrajno škodljivo. Posebno nevarno je za otroke, ki zelo radi uživajo nezrelo sadje, kajti njihovi prebavni organi so še zelo občutljivi.

3. Sadje naj se pred jedjo umije. Prah, delovanje žuželk in drugih živalij, gobovi izrodki in drugo povzroči, da je gornja koža sadja vedno pokrita z nesnago. Trdokožno sadje naj se obriše. Mehkokožno sadje naj se pa očisti, če je zelo umazano, na ta način, da se za nekaj časa pomoči v vodo. Pri tem je pa treba paziti, da ne pride voda v notranjščino, ker s tem zgubi sadje svoj okus.

4. Lupi sad samo tedaj, kadar je to v resnici potrebno. Ker se nahajajo dobre snovi, neposredno pod kožo, opuščaj lupljenje kolikor mogoče. Lupi samo sad z zelo trdo kožo, ki je težko prebavljiva ali pa vsled gljivic obolelo sadje.

5. Ne uživaj s sadjem tudi pečke. Pečke ne povzročajo samo nepotrebnih težav v želodcu in črevih, ker so neprebavljive, nego z uživanjem pečkâ se podajamo v veliko nevarnost, da se ranijo čreva ali da se zamaše (vnetje slepiča). Tudi ne uživaj notranjega jedra pečke, katero vsebuje modro kislino, ki je za telo hud strup.

6. Ne meči omajkov in pečkâ na cesto. S tem se spravlja v nevarnost življenje in zdravje tvojega bližnjega in ti si odgovoren za mogoče nastale nesreče.

7. Ne pij vode neposredno po uživanju sadja ali celo med jedjo. Vsakdo ne prenese tega. Mrzlo sadje malo segrej, da ne škoduje zobem in želodcu.

8. Uživaj sadje zmerno. Najboljša jed, če je preveč, škoduje telesu. Tega se drži vedno in tudi pri toliko priporočanem zdravljenju s sadjem in grozdem se je treba ravnati po zdravnikovem navodilu.

9. V letih, ko sadje ne obrodi, uživaj posušeno sadje.

10. Kupuj domače sadje, ker je domače sadje jednako dobro, če ne boljše od tujega in ti ni treba dajati zanj tujcu denarja.

Vabilo na III. redni občni zbor

Šentpeterske hranilnice in posojilnice v Ljubljani,

registrovane zadrage z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 19. novembra 1912 ob 7. uri zvečer v mežnarj-kem poslopju.

Dnevni red:

1. Odobritev računskega zaključka za l. 1911.

2. Volitev načelstva in nadzorstva, oziroma sklepanje o likvidaciji zadrage in volitev likvidatorjev.

Ako bi ta občni zbor ob navedem času ne bil sklepčen, vrši se čez pol ure, oziroma čez tri tedne, na istem mestu in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal brez ozira na število navzočih zadržnikov.

Vabilo na izredni občni zbor

Živinorejske zadrage v Kresnicah,

registrovane zadrage z omejeno zavezo,

ki se bo vršil 17. novembra 1912 v društvenih prostorih.

Dnevni red:

1. Volitev nadzorstva.

2. Slučajnosti.

Vabilo k skupni seji

Živinorejskih zadrug dolenjskega okrožja,
ki se vrši dne 21. novembra 1912 dopoldne ob 10. uri v prostorih gospoda Košaka v Grosupljem.

Dnevni red:

1. Prebere se zapisnik seje z dne 4. avgusta 1912.
2. Živinske zavarovalnice; poroča g. Karol Škul.
3. Letošnja premovanja, poroča živ. inštruktor gospod Krištof.
4. Volitev srednjega odbora za Dolenjsko okrožje živ. zadrug.
5. Vzgoja plemene živine, zlasti telic in bikov.
6. Vnovčevanje živine; poroča gosp. Krištof.
7. Določitev časa in kraja prihodnje seje.
8. Raznoterosti.

Slavna načelstva živin. zadrug se naprošajo, da se seje gotovo po svojih odposlancih vdeleže.

Vabilo na izredni občni zbor

Kmetijskega društva v Borovnici,

registrovane zadrage z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 18. novembra 1912 ob 5. uri popoldne v občinski pisarni.

Dnevni red:

1. Prememba pravil.
2. Slučajnosti.

Ako bi ta občni zbor ob navedenem času ne bil sklepčen, vrši se pol ure kasneje na istem mestu in po istem dnevnem redu drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal ne glede na število navzočih zadržnikov.

Vabilo na izredni občni zbor

Sirarske zadrage v Stari Fužini,

registrovane zadrage z omejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 17. novembra 1912 v podstrešni sobi, v sirarni v Stari Fužini.

Dnevni red:

1. Volitev načelstva.
2. Slučajnosti.
3. Sirarski račun.

Vabilo na VIII. redni občni zbor

Hranilnice in posojilnice na Čatežu,

registrovane zadrage z neomejeno zavezo,

ki se bo vršil dne 18. novembra 1912 ob 3. uri popoldne v posojilnični pisarni.

Dnevni red:

1. Poročilo o izvršeni reviziji.
2. Čitanje in odobrenje zapisnika o 7. občnem zboru.
3. Poročilo načelstva.
4. Odobritev računskega zaključka l. 1911.
5. Volitev načelstva.
6. Volitev nadzorstva.
7. Slučajnosti.

Ob nesklepčnosti tega občnega zbora, se vrši pol ure kasneje istotam in z istim dnevnim redom drug občni zbor, ki bo veljavno sklepal brez ozira na število navzočih zadržnikov.

Načelstvo.

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
v **Knežaku**,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnev 31. decembra 1911.

Aktiva:		K
Posojila	304.418-31	
Tekoči račun z zvezo	100-710-—	
Inventar premični	151-78	
Zaostale obresti posojil	17.283-14	
Delež pri Zadrudni zvezi	1.000-—	
Pomožna akcija	1.896-99	
Gotovina 31. decembra 1911	12.081-15	
Skupaj	437.541-37	
Pasiva:		K
Deleži	766-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	422.729-73	
Predplačane obresti posojil	847-94	
Rezervni zaklad	8.903-20	
Čisti dobiček	4.294-50	
Skupaj	437.541-37	
Denarni promet	K 564-016-61	
Stanje članov začetkom l. 1911	380	
Prirastlo	16	
Odpadlo	13	
Stanje koncem l. 1911	383	

Bilanca

Kmetijske hranilnice in posojilnice
v **Starem trgu pri Ložu**,
reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnev 31. decembra 1911.

Aktiva:		K
Posojila	758.163-94	
Inventar premični	1.068-28	
Inventar nepremični	41.000-—	
Zaostale obresti posojil	26.128-97	
Delež pri Zadrudni zvezi	1.000-—	
Delež pri Unionu	3.000-—	
Delež pri Ljudski posojilnici	4-—	
Stalna vloga	3.000-—	
Gotovina 31. decembra 1911	3.623-86	
Skupaj	836.989-05	
Pasiva:		K
Deleži	1.402-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	773.616-27	
Tekoči račun z Zvezo	26.599-59	
Predplačane obresti posojil	343-80	
Rezervni zaklad	27.777-43	
Čisti dobiček	7.249-96	
Skupaj	836.989-05	
Denarni promet	K 881.995-62	
Stanje članov začetkom l. 1911	689	
Prirastlo	16	
Odpadlo	4	
Stanje koncem l. 1911	701	

Bilanca
Kmečke hranilnice in posojilnice
v **Št. Jurju ob Taboru**,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnev 31. decembra 1911.

Aktiva:		K
Posojila	69.028-69	
Inventar premični	208-72	
Zaostale obresti posojil	1.199-43	
Delež pri Zadrudni zvezi	800-—	
Naložen denar	96.714-17	
Gotovina 31. decembra 1911	2.618-54	
Skupaj	170.569-55	
Pasiva:		K
Deleži	565-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	167.793-39	
Predplačane obresti posojil	32-09	
Rezervni zaklad	1.272-60	
Čisti dobiček	906-47	
Skupaj	170.569-55	
Denarni promet	K 254.719-74	
Stanje članov začetkom l. 1911	99	
Prirastlo	14	
Odpadlo	—	
Stanje koncem l. 1911	113	

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
na **Hajdinu pri Ptuj**,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnev 31. decembra 1911.

Aktiva:		K
Posojila	61.896-05	
Tekoči račun z Zvezo	8.768-—	
Inventar premični	189-57	
Zaostale obresti posojil	132-43	
Delež pri Zadrudni zvezi	1.000-—	
Gotovina 31. decembra 1911	706-36	
Skupaj	72.692-41	
Pasiva:		K
Deleži	312-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	70.139-89	
Predplačane obresti posojil	667-55	
Rezervni zaklad	1.062-11	
Čisti dobiček	510-86	
Skupaj	72.692-41	
Denarni promet	K 153.425-40	
Stanje članov začetkom l. 1911	141	
Prirastlo	24	
Odpadlo	11	
Stanje koncem l. 1911	154	

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
pri **Sv. Jurju ob Ščavnici**,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnev 31. decembra 1911.

Aktiva:		K
Posojila	145.268-49	
Inventar premični	535-76	
Zaostale obresti posojil	1.199-88	
Naložen denar	41.916-—	
Prehodni znesek	16-25	
Gotovina 31. decembra 1911	1.622-76	
Skupaj	190.559-14	
Pasiva:		K
Deleži	2.480-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	182.788-42	
Predplačane obresti posojil	1.457-25	
Rezervni zaklad	2.811-77	
Čisti dobiček	1.021-70	
Skupaj	190.559-14	
Denarni promet	K 285.715-26	
Stanje članov začetkom l. 1911	220	
Prirastlo	36	
Odpadlo	8	
Stanje koncem l. 1911	248	

Bilanca

Ljudske posojilnice
v **Logateu**,
reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnev 31. decembra 1911.

Aktiva:		K
Posojila	95.726-50	
Tekoči račun z zvezo	18.870-—	
Inventar premični	355-49	
Zaostale obresti posojil	407-91	
Delež pri Zadrudni zvezi	1.000-—	
Stalna vloga	500-—	
Gotovina 31. decembra 1911	2.600-63	
Skupaj	119.460-53	
Pasiva:		K
Deleži	196-—	
Hranilne vloge s kapitalizo-		
vanimi obrestmi	116.816-—	
Predplačane obresti posojil	835-39	
Rezervni zaklad z obrestmi	1.243-91	
Čisti dobiček	369-23	
Skupaj	119.460-53	
Denarni promet	K 229.330-37	
Stanje članov začetkom l. 1911	84	
Prirastlo	20	
Odpadlo	6	
Stanje koncem l. 1911	98	

Bilanca
Kmetijskega društva
v Vipavi,

reg. zadr. z om. zavezo,
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Vrednost blaga		49.226-69
Terjatve na blagu pri zadr.		3.768-33
Terjatve na blagu pri nezadr.		17.745-62
Vrednost neprem. inventarja		32.127-07
Vrednost premič. inventarja		26.066-88
Vrednost vinograda		3.491-12
Vrednost silnice		155-52
Naložen denar		596-—
C. kr. poštna hranilnica		1.610-51
Gotovina 31. decembra 1911		92-51
Skupaj	134.880-25	
Pasiva.		K
Deleži in kapitaliz. obresti		5.987-53
Neizplačane obresti deležev		657-84
Izposojila		91.770-68
Dolg na blagu zadr. zadr.		4.798-92
Dolg na blagu nezadr. zadr.		2.244-21
Dolg Zadr. zvezi		64-—
Brezobrestno posojilo		4.000-—
Rezervni zaklad		19.647-23
Čisti dobiček		5.709-84
Skupaj	134.880-25	
Denarni promet	K	511.594-95
Stanje članov začetkom l. 1911		337
Pristopilo		18
Odpadlo		13
Stanje koncem l. 1911		342

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Dobovi,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Posojila		82.355-10
Inventar premični		211-90
Zaostale obr. posojil		1.301-14
Delež pri Zadr. zvezi		1.000-—
Gotovina koncem l. 1911		1.289-13
Skupaj	86.157-27	
Pasiva.		K
Deleži		1.890-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi		33.834-34
Tekoči račun z zvezo		24.889-—
Predplačane obresti posojil		763-39
Izposojila		23.813-72
Rezervni zaklad		730-50
Čisti dobiček		236-32
Skupaj	86.157-27	
Denarni promet	K	91.896-43
Stanje članov začetkom l. 1911		166
Pristopilo		25
Odpadlo		2
Stanje koncem l. 1911		189

Bilanca
Hranilnice in posojilnice
na Gorah,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Posojila		54.224-—
Inventar premični		105-30
Zaostale obresti posojil		533-45
Vrednost tiskovin		52-50
Delež pri „Zadr. zvezi“		1.000-—
Gotovina 31. decembra 1911		463-56
Skupaj	56.378-81	
Pasiva.		K
Deleži		164-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi		44.944-09
Tekoči račun z zvezo		9.312-—
Predplačane obresti posojil		506-74
Rezervni zaklad z obrestmi		1.066-10
Čisti dobiček		385-88
Skupaj	56.378-81	
Denarni promet	K	90.828-04
Stanje članov začetkom l. 1911		79
Prirastlo		5
Odpadlo		2
Stanje koncem l. 1911		82

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
na Jesenicah,

reg. zadr. z neomejeno zavezo,
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Posojila		226.865-95
Tekoči račun z zvezo		76.067-57
Inventar premični		120-87
Nepovrnjeni prehodni		58-53
Zaostale obresti posojil		3.586-95
Tekoči račun s člani		14.377-45
Delež pri „Zadr. zvezi“		1.000-—
Delež pri „Ljudski posojilnici v Ljubljani“		4-—
Delež pri „Unionu“		1.000-—
Naložen denar		4.000-—
Začasno posojilo		1.300-—
Gotovina 31. decembra 1911		6.322-70
Skupaj	334.704-02	
Pasiva.		K
Deleži		975-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi		318.526-48
Predplačane obresti posojil		972-21
Začasna vloga		125-—
Obresti za l. 1911		5-—
Rezervni zaklad		12.476-77
Čisti dobiček		1.623-56
Skupaj	334.704-02	
Denarni promet	K	447.636-84
Stanje članov začetkom l. 1911		183
Pristopilo		17
Izstopilo		5
Stanje koncem l. 1911		195

Bilanca

Hranilnice in posojilnice
v Šmartnem pod Šmarno goro

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dne 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Posojila		78.365-—
Tekoči račun z zvezo		44.228-—
Inventar premični		135-10
Zaostale obresti posojil		603-81
Delež pri „Zadr. zvezi“		1.000-—
Gotovina 31. decembra 1911		2.204-16
Skupaj	126.536-07	
Pasiva.		K
Deleži		196-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi		123.754-61
Predplačane obresti posojil		340-21
Rezervni zaklad		1.471-66
Čisti dobiček		773-59
Skupaj	126.536-07	
Denarni promet	K	163.789-90
Stanje članov začetkom l. 1911		79
Pristopilo		20
Odpadlo		1
Stanje koncem l. 1911		98

Bilanca

Posojilnice na Črničgori,

reg. zadr. z neom. zavezo,
z dnem 31. decembra 1911.

Aktiva.		K
Posojila		73.822-76
Inventar premični		220-77
Zaostale obresti posojil		438-98
Delež pri „Zadr. zvezi“		1.000-—
Naložen denar		1.511-25
Gotovina 31. decembra 1911		1.537-47
Skupaj	78.531-33	
Pasiva.		K
Deleži		752-—
Hranilne vloge s kapitalizovanimi obrestmi		71.802-14
Tekoči račun z zvezo		3.391-—
Predplačane obresti posojil		529-27
Rezervni zaklad		1.335-86
Čisti dobiček		721-06
Skupaj	78.531-33	
Denarni promet	K	93.553-75
Stanje članov začetkom l. 1911		176
Pristopilo		17
Odpadlo		5
Stanje koncem l. 1911		188